

آخرین اقدام: نصب مجدد ویندوز

نگهداری خوبی هستند که معمولاً باید از آنها استفاده کنید. حتی اگر تا به حال کامپیوترتان مسئله پیدا نکرده باشد، اجرای این توصیه‌ها می‌تواند جلوی بروز مسائل جدی در آینده را بگیرد.

برنامه‌های جاسوسی، ویروسها و سایر آلودگیها

برنامه‌های جاسوسی (spyware) یکی از علتهای معمول آهسته‌شدن و کژکاری یک کامپیوتر هستند. **برنامه‌های جاسوسی** طبقه‌ای از نرم‌افزارهای پنهان هستند که خودشان را در سیستم شما مخفی می‌کنند و کارهای شما را زیر نظر می‌گیرند. به عنوان مثال، برنامه‌های جاسوسی ممکن است رفتارهای مرور وب شما را ردیابی کند و این اطلاعات را برای تعدادی از شرکتهای تجاری ارسال کند، که بعضی از آنها از این داده‌ها برای ارسال آگهیهای هدفمندی که با علاقه‌های شما سازگارند بهره می‌گیرند. مؤثرترین برنامه‌های جاسوسی برنامه‌هایی هستند که بدون اطلاع شما در کامپیوتر شما در حال اجرا هستند؛ یا فقط ممکن است متوجه تعدادی آگهی **پاپ-آپ (pop-up)** ناخواسته، یک برنامه مرورگر وب خارج از کنترل، کامپیوتر آهسته، یا رفتارهای ناخواسته دیگر شوید.

و متأسفانه، ممکن است شما بی‌آن که بدانید، از یک برنامه‌های جاسوسی دعوت کنید که در کامپیوترتان نصب شود. بعضی از تولیدکنندگان

دهد که همه کارها را از اول به اجرا درآورید. اما این عمل می‌تواند یک عمل طولانی و خسته‌کننده باشد، و اگر آن را درست انجام ندهید ممکن است داده‌های باارزش خود را از دست بدهید. بنابراین، نصب مجدد ویندوز بهتر است به عنوان آخرین اقدام مطرح باشد و نه اولین اقدام.

بی‌گمان، گاهی نمی‌توان نصب مجدد ویندوز را نادیده گرفت. به عنوان مثال، اگر کامپیوترتان نتواند به ویندوز بوت کند و یک **نسخه پشتیبان (backup)** ندارد، نصب مجدد ممکن است تنها راه شما باشد. یا اگر ویندوز اکس‌پی به طور موفقیت‌آمیز بوت شود اما موقع استفاده از تعدادی از برنامه‌های کاربردی پیوسته دچار ضربه و خرابی شود، نصب مجدد ویندوز اکس‌پی می‌تواند سریعترین و آسانترین راه‌حل باشد.

اما نصب مجدد ویندوز نمی‌تواند همه خطاها، مانند مسائل حافظه و کارت ویدئویی را حل کند، و پس از نصب مجدد باز هم ممکن است با مسئله برخورد کنید. به عنوان مثال، به تازگی کامپیوترمان توانایی پخش از دی‌وی‌دی را از دست داد و انواع تعمیرات نرم‌افزاری را انجام دادیم، ویندوز را از نو نصب کردیم، باز هم مسئله حل نشد. فقط وقتی مسئله حل شد که دیسکران دی‌وی‌دی را عوض کردیم.

از همین روی، پیش از نصب مجدد ویندوز هر کاری را که برای پیدا کردن عیب می‌توانید انجام دهید در نظر بگیرید. افزون بر این، بسیاری از توصیه‌هایی که فهرست کرده‌ایم، نکته‌های

پیدا کردن اشکال کامپیوتر می‌تواند شبیه به تشخیص یک بیماری عجیب باشد. علائم بیماری ضرورتاً واضح نیستند، مجبورید چند بخش را در نظر بگیرید، و همیشه معلوم نیست که این بخشها چگونه با هم کار می‌کنند و چگونه روی هم اثر می‌گذارند. عملیات مشخص کردن آنچه موجب یک کژکاری سیستم شده است می‌تواند وقت‌گیر و خسته‌کننده باشد. هم برای شما (دکتر) و هم برای کامپیوتر (بیمار).

امیدوار باشید. پیش از آن که صبرتان به سر برسد و تصمیم بگیرید که با نصب مجدد سیستم عامل، یک جراحی اساسی انجام بدهید، توصیه می‌کنیم که مجموعه عملیات تشخیصی ما را بخوانید. اگر کامپیوتر شما آهسته عمل می‌کند یا برنامه‌های کاربردی درست کار نمی‌کنند و نمی‌توانید علت مسئله را پیدا کنید، این مجموعه عملیات تشخیصی می‌تواند به شما کمک کند که علت مسئله را پیدا کنید، بخشهای مزاحم را حذف کنید، و داروی درست و یا درمان درست را تجویز کنید.

تشخیص مسئله

به مرور، دیسک سخت شلوغ می‌شود، که می‌تواند به آهستگی سیستم یا خرابی سیستم فایل بینجامد. **نصب مجدد سیستم عامل** می‌تواند پی‌سی شما را از دست فایل‌های خراب یا با سازمان‌دهی ضعیف نجات دهد و به شما امکان

برنامه‌های جاسوسی را پیوست برنامه‌های قانونی خود می‌کنند، و وقتی شما چنین برنامه‌هایی را دریافت و نصب کنید، برنامه جاسوسی را نیز دریافت و نصب کرده‌اید.

بهبتر است که دست کم یک برنامه ضد جاسوسی را در کامپیوتر خود نصب کنید و یک بررسی کامل از سیستم خود برای شناسایی و نابودسازی برنامه‌های ناشناخته‌ای که به سیستم شما ضربه می‌زند انجام دهید. در آینده نیز به طور دوره‌ای برنامه ضد جاسوسی خود را به اجرا در آورید. تعداد زیادی برنامه ضد جاسوسی خوب به بازار عرضه شده است:

Ad-Aware SE Personal (رایگان)

www.lavasoftusa.com

SpyCatcher

www.tenebril.com

Spy Sweeper

www.webroot.com

برنامه‌های مشهور ضد ویروس نیز به همراه خود برنامه ضد جاسوسی دارند، مانند برنامه ضد ویروس نورتون ۲۰۰۶ و برنامه ضد ویروس مک آفی.

ویروس می‌تواند داده‌های شما را نابود کند، کامپیوتر را آهسته کند، یا عملیات سیستم را متوقف کند، و اکثر کاربران کامپیوتر به اهمیت نصب یک برنامه ضد ویروس در کامپیوتر خود کاملاً آگاه هستند. اما نصب برنامه ضد ویروس به تنهایی کافی نیست. پیش از آن که به مراحل وقت گیر نصب مجدد سیستم عامل دست بزنید با اجرای یک برنامه ضد ویروس روزآمد شده، کامپیوتر خود را از لحاظ حضور ویروس در آن بررسی کنید.

با آن که بعضی‌ها حضور نماد برنامه ضد ویروس در میز کار (Desktop) را مایه امنیت می‌دانند، حضور این نماد به معنی یک کامپیوتر بدون ویروس نیست. این نماد به شما نمی‌گوید که آیا توانایی کشف و ختنی‌سازی ویروس‌های جدید را دارد یا نه. حتی این نماد ممکن است از حضور یک ویروس در کامپیوتر شما بی‌خبر باشد، مانند ویروس‌هایی که در زمان غیرفعال بودن برنامه ضد ویروس - مثلاً به هنگام نصب یک برنامه کاربردی - وارد کامپیوتر شده است. از همین روی، برنامه ضد ویروس خود را همواره روزآمد نگه دارید و به طور دوره‌ای با آن یک بررسی کامل از کامپیوتر خود به عمل آورید.

پاکسازی

با آن که ویروس‌ها، برنامه‌های جاسوسی، و سایر برنامه‌های زیان‌آور می‌توانند دیسک سخت را آزار بدهند، آنها تنها علتهای بیماری یا بی‌حالی دیسک سخت نیستند. به مرور زمان، همچنان که برنامه و فایل نصب می‌کنید، برنامه‌هایی را حذف می‌کنید، و از کامپیوتر خود طبق معمول بهره می‌گیرید، دیسک سخت به تدریج درهم‌ریخته می‌شود، و نتیجه، یک سیستم آهسته خواهد بود. اما پاکسازی می‌تواند کارایی کامپیوتر شما را به گونه‌ای چشمگیر بالا ببرد، و ابزار این کار دم دست شماست.

ویندوز اکس پی حاوی یک برنامه خدماتی به نام **Disk Cleanup** است که پس‌مانده‌هایی مانند فایل‌های موقتی اینترنت، فایل‌های موقتی برپایی، موارد موجود در Recycle-Bin، و غیره را پاک می‌کند و فایل‌های قدیمی را فشرده می‌کند. توصیه

می‌کنیم که هر چند هفته یک بار برنامه Disk Cleanup را به اجرا در آورید. منوی Start را باز کنید و روی All Programs، System Tools، Accessories، و Disk Cleanup کلیک کنید. این برنامه را به اجرا در آورید و دستورالعمل‌های روی صفحه‌نمایش را دنبال کنید.

پوشه System Tools حاوی یک برنامه خدماتی پاکسازی مفید دیگر است:

Disk Defragmenter. در حالی که Disk Cleanup فایل‌های غیرضروری را پاک می‌کند، Disk Defragmenter دیسک سخت را به گونه‌ای سازمان‌دهی می‌کند که **کلاسترهای** (cluster؛ بخش‌های) هر فایل کنار هم چیده شوند. هم‌جوار کردن تکه‌های پراکنده فایل (defragment) عملیاتی طولانی است. اگر هر چند ماه یک‌بار این برنامه را به اجرا در آورید کارایی دیسک سخت و کامپیوتر را بالاتر خواهید برد.

کارهای پیشرفته

تا به حال، فقط ابزار پاکسازی ساده را معرفی کرده‌ایم، اما بسته به کارایی کامپیوتر خود، یک پاکسازی پیشرفته‌تر نیز می‌توانید انجام دهید. منظورمان پاکسازی **رجیستری** (Registry) است. رجیستری یک بانک اطلاعاتی از همه تنظیمات کامپیوتر است، و اگر صدمه ببیند، ویندوز اکس پی خراب می‌شود، کژکاری می‌کند، یا اصلاً بار نمی‌شود. ورود به رجیستری و پاکسازی بخش‌های غیرضروری و پس‌مانده می‌تواند ویندوز اکس پی را به حالت سریع اولیه خود بازگرداند و نیاز به یک نصب مجدد را برطرف کند.

System Restore: نجات‌دهنده کامپیوتر

اگر پی‌سی شما دچار کژکاری یا آهستگی شود، می‌توانید کامپیوتر را به نقطه ماقبل زمان وقوع مسئله بازگردانی کنید. System Restore مخصوص این کار است. برنامه‌ای است که به ویندوز امکان می‌دهد که به یک پیکربندی پیشین بازگردد. این برنامه فایل‌های اصلی ویندوز اکس‌پی (و ویندوز میلنیم)، مانند فایل‌های رجیستری ویندوز، را زیر نظر می‌گیرد، و به طور دوره‌ای عکس‌هایی فوری از سیستم می‌گیرد. به این ترتیب، اگر سیستم شما دچار کژکاری شود، می‌توانید از System Restore برای بازگرداندن سیستم به زمانی که درست کار می‌کرده است بهره بگیرید. افزون بر این، استفاده از این عملیات، داده‌های شخصی شما را حفظ می‌کند - حتی فایل‌هایی که پس از نقطه بازگردانی ساخته‌اید (اما، همچون همیشه، توصیه می‌کنیم به طور دوره‌ای از داده‌های خود پشتیبان‌گیری کنید).

برای استفاده از System Restore، منوی Start را باز کنید و روی All Programs، Accessories، System Tools، و System Restore کلیک کنید. این برنامه شما را در عملیات بازگردانی کامپیوتر به یک نقطه پیشین یا ساخت یک نقطه بازگردانی (restore point) هدایت خواهد کرد. یک تاریخ را انتخاب کنید، و اگر در آن تاریخ بیش از یک گزینه موجود بود، یک نقطه بازگردانی انتخاب کنید. دوبار روی Next کلیک کنید. در عرض چند دقیقه، بسته به پیچیدگی سیستم خود، به زمانی که مشکلات کمتر بود بازخواهید گشت. ■

Recovery Console به شما کمک می‌کند که ویندوز اکس‌پی را در زمانی بازگردانی کنید که گزینه‌های دیگر قابل دستیابی نباشند، مانند زمانی که نمی‌توانید ویندوز اکس‌پی را در Safe Mode راه‌اندازی کنید، یا زمانی که در هنگام راه‌اندازی کامپیوتر پیام خطای «Unable To Load Device Driver» را دریافت می‌کنید. ما این گزینه را توصیه نمی‌کنیم مگر این که با فرمانهای کامپیوتری به خوبی آشنا باشید، چون عملیاتی طولانی و پیچیده دارند. در واقع، در اکثر موارد، ما ترجیح می‌دهیم که Recovery Console را فراموش کنیم و در عوض یک نصب مجدد ویندوز را در نظر بگیریم، چون آسانتر است.

سرنجام، اگر همه کارهای بالا را انجام دادید اما مؤثر واقع نشد، می‌توانید مشکل خود را با یک «دکتر کامپیوتری» در میان بگذارید. به عنوان مثال، می‌توانید از برنامه‌ای چون PC Doc Pro یا PC Doctor که به همراه بعضی از کامپیوترهای جدید ارائه می‌شود برای تشخیص عیوب کامپیوتر خود بهره بگیرید.

نشانی وب دو برنامه بالا به ترتیب به قرار زیر است:

www.pcdocpro.com
www.pc-doctor.com

بعضی از برنامه‌ها می‌توانند وسایل سخت‌افزاری (مانند کارت ویدئویی) و مادربورد را آزمایش کنند.

اگر همه این کارها مؤثر واقع نشد، می‌توانید روی نصب مجدد ویندوز فکر کنید.

اما پاکسازی رجیستری کار پیچیده‌ای است، و ممکن است نخواهید که خودتان را درگیر آن کنید. اما می‌توانید از یک برنامه ویژه پاکسازی رجیستری، مانند برنامه Registry Mechanic یا Registry Medic بهره بگیرید.

نشانی وب دو برنامه بالا به ترتیب به قرار زیر است:

www.pctools.com
www.iomatic.com

اگر پاکسازی جامع مؤثر واقع نشد، می‌توانید از برنامه‌هایی در سی‌دی نصب ویندوز بهره بگیرید که می‌توانند به شما کمک کنند که فایل‌های گمشده یا فایل‌های صدمه‌دیده را بازگردانی کنید. مایکروسافت برای اولین بار در ویندوز اکس‌پی، برنامه In-Place Upgrade را فراهم ساخت. این برنامه، فایل‌های ویندوز اکس‌پی را از روی سی‌دی جایگزین می‌کند، بی‌آن که فایل‌های داده‌ای شما را حذف کند. (با این همه، باز هم پشتیبان‌گیری از داده‌های مهم را توصیه می‌کنیم).

برای اجرای این برنامه، سی‌دی نصب ویندوز اکس‌پی را در دیسکران قرار دهید، گزینه برپاسازی (Setup) ویندوز اکس‌پی را انتخاب کنید، و دستورالعمل‌های یک upgrade را به اجرا درآورید. برای اطلاعات بیشتر درباره دستورالعمل‌های In-Place Upgrade به پایگاه وب زیر سرزنید:

support.microsoft.com/?kbid=315341

اگر تصمیم به استفاده از این برنامه بگیرید، باید خودتان را برای یک یا دو ساعت کار آماده کنید.

برنامه دیگر واقع در سی‌دی نصب ویندوز اکس‌پی برنامه Recovery Console است. برنامه